

Možnosti využití databází EBSCO pro humanitní a společenské vědy

PhDr. Hana Nová
koordinátorka projektu eIFL Direct v ČR
Národní knihovna ČR
e-mail: hana.nova@nkp.cz

Knihovny v České republice mají prostřednictvím projektu eIFL Direct možnost od loňského roku využívat databáze americké firmy EBSCO. Jedná se o projekt s národní licencí, který je financován z prostředků programu MŠMT ČR Informační zdroje pro výzkum a vývoj, a knihovnám je již dobře znám. Informace o projektu a zpřístupňovaných databázích jsou uvedeny na <http://www.nkp.cz/eifl>.

Program eIFL Direct byl připraven Open Society Institute v Budapešti (<http://www.eifl.net>) a jedním z cílů tohoto programu je umožnit přístup především ke společenskovedním časopisům v těch zemích, ve kterých to z politických důvodů nebylo možné. Z široké nabídky producentů databází byla vybrána fy EBSCO, která nabízí databáze zaměřené na humanitní a společenské vědy, ekonomiku a medicínu. Databáze Newspaper Source obsahuje především americké deníky a přináší tak nejnovější informace z politiky, ekonomiky, mezinárodních událostí atd. Složení přístupných databází se od začátku trvání programu mírně proměnilo, zaměření však zůstává stejné. Časopisy a noviny jsou přístupné zhruba od r. 1990 s plnými texty.

Seznam společenskovedních databází:

- a) Academic Search Premier
- b) Business Source Premier
- c) Newspaper Source
- d) Business Wire News

Jaký přínos a význam má projekt eIFL Direct pro knihovny v ČR, je možné ukázat na konkrétních společenských a humanitních oborech. Bylo zvoleno **právo a pedagogika** a vybrány vždy tři knihovny, jejichž profil fondu těmto oborům odpovídá. Jsou to:

1. Univerzita Karlova v Praze – Knihovna právnické fakulty
2. Západočeská univerzita v Plzni – Knihovna právnické fakulty
3. Akademie věd ČR – Ústav státu a práva
4. Univerzita Karlova v Praze – Knihovna pedagogické fakulty
5. Západočeská univerzita v Plzni – Knihovna pedagogické fakulty
6. Státní pedagogická knihovna J. A. Komenského v Praze

Pro porovnání byl použit seznam odebíraných časopisů a ukončených odběrů z databáze CASLIN-Souborného katalogu ČR. Tento seznam byl titulově srovnáván s časopisy, které jsou obsaženy v databázích Academic Search Premier a MasterFILE Premier. Z uvedených databází byly dále vybrány příslušné odborné tituly a jejich seznam opět porovnán s odběry knihoven.

Z výsledných tabulek vyplývá:

- **retrospektivní doplnění** - u těch titulů, jejichž odběr musely knihovny ukončit
- souběžný přístup k **tištěné** i **elektronické** verzi
- **rozšíření** počtu odborných časopisů, které nebyly nikdy ve fondu knihovny

Z oboru právo bylo v databázích nalezeno 29 titulů, jedná se jen o základní časopisy, nejsou zahrnuty obory hraniční nebo doplňkové, které jsou v databázích také.

Právo – celkový počet titulů v databázích a odběr v knihovnách ČR:

Titul (F =fulltext)	ISSN	V ČR dříve	V ČR nyní
American business law journal (F)	0002-7766		
Antitrust law journal	0003-6056		
California law review	0008-1221	2	1
Canadian business law journal	0319-3322		
Columbia law review	0010-1958	1	1
Commercial law journal (F)	0010-3055		
Communication and the law (F)	0162-9093		
Environmental law	0748-8769		
Harvard journal of law and public policy (F)	0193-4872		
Harvard law review	0017-811X	6	3
Human rights quarterly	0275-0392	3	1
International law update (F)	1089-5450		
Journal of bussines law	0021-9460	2	1
Journal of corporation law (F)	0360-795X		
Journal of criminal law and criminology (F)	0091-4169	5	1
Journal of law and economics	0022-2186	7	2
Journal of law and health	1044-6419		
Journal of law, medicine and ethics (F)	1073-1105		
Labor law journal	0023-6586	1	
Law and contemporary problems	0023-9186	4	
Law and society review (F)	0023-9216		
Law, medicine and health care	0277-8459		
Michigan law review (F)	0026-2234	2	1
National law journal	0162-7325		
New York University law review	0028-7881	2	
San Diego law review	0036-4037		
University of Chicago law review	0041-9494	1	
University of Pennsylvania law review (F)	0041-9907	1	
Yale law journal	0044-0094	2	1

Právo – možnosti retrospektivního doplnění u vybraných knihoven:

Knihovna	Retrospektivní doplnění
UK – PrF	16 titulů
ZČU – PrF	0
AV ČR – ÚSP	15 titulů

Virtuálně retrospektivně si knihovny mohou doplnit časopisy, které nejsou v ČR odebírány již žádnou knihovnou – např. Law and contemporary problems (ISSN 0023-9186) nebo New York university law review (ISSN 0028-7881).

Celkový seznam základních časopisů z oboru pedagogika obsahuje 130 titulů, z toho 103 s plnými texty. Časopisy Education (ISSN 0013-1172) a Journal of economic education (ISSN 0022-0485) jsou dostupné s plnými texty již od roku 1969, ostatní většinou od devadesátých let.

Tabulka ukazuje možnosti virtuálního retrospektivního doplnění titulů, které příslušná knihovna odebírala (nejen pouze oborových). Dále je vyčíslen souběžný přístup jak k tištěným oborovým časopisům, které získává stále, tak i k jejich elektronické verzi v databázích (vyhledány byly jen s plnými texty – F). V posledním sloupci je uveden počet oborových časopisů, které knihovna může v elektronické podobě získat navíc.

Knihovna	Retro. doplnění	Souběžný přístup	Tituly navíc
UK – PedF	51	22 F	31
ZČU – PedF	12	4 F	124
Stát. pedagog. knih. J. A. Komenského	20	18 F	112

Oborové seznamy časopisů z databází EBSCO si začaly knihovny připravovat již v loňském roce a pro ostatní členy neformálního konsorcia eIFL Direct je zpřístupnily v elektronické konferenci konsorcia. Jsou to seznamy časopisů z psychologie, sociologie, práva, knihovnictví, hudby, umění a pedagogiky. Především v oborově úzce specializovaných knihovnách jsou důležitou pomůckou pro čtenáře. Slouží k lepší orientaci v obsahu databází, které zahrnují celkem více než 5000 titulů, a ke konkrétní nabídce nových služeb knihovny.

Konkrétní **statistiky** o využívání databází EBSCO si může každá knihovna připravit sama v modulu ADMIN. Kromě počtu rešerší, počtu zobrazených plnotextových článků apod. je možné získat informace také o tom, jaké databáze jsou čtenáři nejvíce využívány a jaké časopisy nejvíce vyhledávány (resp. jaké je zadání rešeršního dotazu, tzn. z jakého oboru jsou informace uživateli žádány). Tyto poznatky jsou využitelné především v akviziční činnosti a službách knihovny.

V **Národní knihovně ČR** tyto statistiky zpracováváme také. Potěšitelné je zjištění nárůstu využívání databází v porovnání období leden-říjen roku 2000 a 2001.

Celkové využití (Národní knihovna ČR)

	Rešerší	Článků v plném textu
leden-říjen 2000	2468	2540
leden-říjen 2001	9563	8087

Využití jednotlivých databází a časopisů

Přehled využití databází (leden-říjen 2000)

Název databáze	Rešerší	Článků v plném textu
Academic Search Elite	966	1788
Business Source Premier	220	366
Comprehensive MEDLINE with FullTEXT with MeSH	171	230
MasterFILE Premier	209	48
Newspaper Source	209	40
Health Source: Consumer Edition	28	32
Clinical Reference Systems	24	2
USP DI Volume II, Advice for the Patient	19	1
Celkově	1846	2177

Přehled využití databází (leden-říjen 2001)

Název databáze	Rešerši	Článků v plném textu
Academic Search Elite	2372	5753
Academic Search Premier	1405	559
Comprehensive MEDLINE with FullTEXT with MeSH	1276	47
Newspaper Source	810	878
Business Source Premier	721	668
MasterFILE Premier	687	49
Business Wire News	593	65
Clinical Reference Systems	430	2
Health Source: Consumer Edition	418	13
USP DI Volume II, Advice for the Patient	416	4
Health Source: Nursing/Academic Edition	43	2
MEDLINE	25	0
Celkově	9196	8040

Na prvním místě je vždy databáze Academic Search Elite, od září letošního roku nahrazena Academic Search Premier, obsahující právě společenskovední tituly, velká většina z nich má označení peer reviewed, tzn. články jsou lektorované. Dalším zajímavým údajem zjistitelným ze statistik jsou **nejvíce vyhledávané tituly**. V tabulkách jsou seřazeny podle počtu zobrazených plnotextových článků.

Přehled využití časopisů (leden-říjen 2000)

ISSN	Název	Článků v plném textu	Abstraktů
00029769	American Libraries	388	651
03630277	Library Journal	331	480
0013094X	Editor & Publisher	161	311
02766612	Adweek Midwest Edition	143	2
03628930	School Library Journal	77	143
10417915	Computers in Libraries	55	82
13507486	European Review of History	40	66
00991333	Journal of Academic Librarianship	31	53
00018899	Advertising Age	31	44
00130613	Economist	30	46

Přehled využití časopisů (leden-říjen 2001)

ISSN	Název	Článků v plném textu	Abstraktů
00995355	Lancet	1045	1099
00130613	Economist	517	924
02783193	Roeper Review	454	1659
08827729	Christian Science Monitor	359	395
00030716	American Record Guide	158	167
00249262	Macleans	157	225
00289604	Newsweek	109	149
03630277	Library Journal	96	245
01963570	World Literature Today	87	80
10774610	Journal of Secondary Gifted Education	86	364

V r. 2000 byly nejžádanější časopisy v oboru knihovnictví, v databázích jich je celkem 49, z toho 21 s plnými texty. Za rok 2001 je na prvním místě medicínský titul, dále podle oborů ekonomika a pedagogika. Časopis Roeper review (ISSN 0278-3193) vychází 4x ročně v USA a v ČR jej nemá podle CASLIN-Souborného katalogu žádná knihovna.

Stejně je možné zjistit nejžádanější tituly v rámci všech knihoven konsorcia eIFL v ČR.

Česká republika	
Název	Článků v plném textu
Economist	4626
Christian Science Monitor	3081
Lancet	2873
RCR.	1562
American Libraries	1466
Library Journal	1439
Foreign Affairs	1407
Wall Street Journal-Eastern Edition	1052
Newsweek	1048
Time Magazine	986

Pro zajímavost byly od firmy EBSCO vyžádány statistiky některých srovnatelných zemí – Maďarsko, Polsko, Rusko a Slovinsko.

Maďarsko	
Název	Článků v plném textu
Economist	6306
Christian Science Monitor	2341
Journal of Small Business Management	1826
Business Week	1184
Newsweek	1094
American Banker	1073
Peace Research Abstracts Journal	1064
U.S. News & World Report	1023
Europe-Asia Studies	974
Forbes	940

Polsko	
Název	Článků v plném textu
World Literature Today	10605
Economist	8141
Christian Science Monitor	7559
Total Quality Management	4248
Esquire	3931
Newsweek	3680
Time Magazine	3543
Business Week	2744
U.S. News & World Report	2557
Village Voice	2494

Rusko	
Název	Článků v plném textu
Solid State Technology	6869
Economist	6031
Christian Science Monitor	4208
Newsweek	3668
Lancet	2579
OMNI	2076
Time Magazine	1692
U.S. News & World Report	1667
Business Week	1546
Electronic Engineering Times	1460

Slovinsko	
Název	Článků v plném textu
Economist	1194
Christian Science Monitor	544
Advertising Age	356
Harvard Business Review	299
Business Week	269
Forbes	260
Lancet	256
Library Journal	242
Newsweek	213
U.S. News & World Report	206

Jak je vidět ve všech tabulkách, rešerše z ekonomické oblasti jsou prioritní. Možností, jak v knihovnách pracovat se společenskovedními plnotextovými databázemi je celá řada. Nejdůležitější je, aby byly co nejvhodnějším a účelným způsobem nabídnuty čtenářům a uživatelům.